

Pretulu prenumeratiunei
pentru partile Austriei si
Ungariei: pe 1. anu 4 fl.
pe 1/2 anu 2 fl. v. a.
pentru alte tieri 5 fl. la
anu.

SPERANTIA.

Fóia literaria-besericésca.

Banii de prenumeratiune
si corespundintiele sunt
de a se adresá *franco*
catra Redactiunea „Spe-
rantiei“, la Aradu, strat'a
Capelei, Nr. 26.

Organulu teologiloru romani din Aradu.

Foi'a acést'a sub redactiunea colegiale a membriloru societati de leptura si sub auspiciile superioritati scolastice
ese de doue ori la luna, anume la 1. si 15. a fiescecarei lune.

☞ Din caus'a ferieloru fóia nóstra nu va pote se
apara regulatu pana la inceperea anului scolasticu,
candu apoi vomu suplini si acestu scadiamentu, deci
ceremu indulgentia dloru abonati. ☞

PREDICA

de

CONSTANTINU AIUDANU

despre

„Iubirea de Ddieu si a deaprópelui.“

„Se iubesci pre Domnulu Ddieulu teu
din tóta inim'a ta din totu sufletulu teu
si din tota virtutea ta si din totu cugetu
teu; — éra pre vecinulu teu ca
insu-ti pre tine.“

(Luc'a capu 10. v. 27—28.)

Tóte fapturile lumi acesteia sunt create spre
unu finitu, care-e mai frumósu si mai maretu adeca:
a cunosce pre facatoriulu, alu marí si alu iubi pre
„Elu.“ Fapturile in privinti'a cunoscerei si a iubirei
Creatoriului au a pazi unele indreptari si reguli de-
scoperite de Ddieu; aceste indreptari si reguli sunt:
poruncile si legea Evangheliei. Vedemu in viéti'a de
comunu cum *parintele celu bunu se îngrijesce de buna-*
starea si crescerea filoru sei; gradinariulu scuteste po-
mulu seditu in gradin'a sa, lu-curatieste de omidele stri-
catóre; — lucratoriulu de pamentu au nu-si grapa pa-
mentulu ca se-lu faca câtu mai roditoriu? au nu-lu
plevesce de spini si buruenele netrebnice? Corabieriulu
se silcesce corabi'a sa a o scuti de vigeliile ventului ce
tulbara si sbiciuescu marea: tocmái asia si Atotu pu-
tintele Ddieu se îngrijesce de fapturile sale, càci de-
osebi omului a datu minte sanetósa si intielegere, cu
care cuprindiendu omulu voi'a lui Ddieu, singuru
pre sine sè se ferésca de asia feliu de fapte, prin

cari ar' poté vatamá pre facatoriulu seu celu prea
bunu, sè se nisuésca a aduce fapte de curatienia in-
tru marirea si iubirea lui Ddieu. Poruncile cari
Moisie le-a primitu dela Ddieu sunt tóte ca atari
midilociri, cari conducu pre omu la fericirea eterna;
insa in testamentulu nou si mai chiaru a binevoitu
Ddieu a ni descoperi voi'a sa prin trimiterea Fiului
seu in lume ca se arate omeniloru din deplinu le-
gea Evangheliei, acésta lege intemeiata de Mantuito-
riulu nostru Is. Chr. conduce pre credintiósi la vié-
ti'a cea vecinica, acésta lege e carier'a spre mantuire
si celu ce o tiene intru adeveru se face viu, indes-
tulatu si odihnitu. — *Odinióra venindu unu legiuitoru*
la Chr. ispitindulu si dicendu: Invetiatoriule! ce se facu
ca se mostenescu viéti'a de veci? éra Elu a disu: ce
este scrisu in lege? cum cetesci? ér elu respondiendu a
disu: „Se iubesci pre Dnulu Ddieulu teu din tóta inim'a
ta, din totu sufletulu teu, si din tóta virtutea ta si din
totu cugetulu teu; éra pre vecinulu teu ca insu-ti pre tine.“
deci a disu lui Christosu: dreptu ai respunsu acést'a
fà si vei fi viu“ Din aceste cuvinte ale Mantuitoriului
se vede apriatu-ce trebuie crestinulu se faca pâna ce
vietiueste in lume adeca: cumca are a iubi atátu pre
Ddieu câtu si pre deaprópele.

Deci eu cu ocasiunea acést'a Iub. Asc. voiescu
a vi vorbi despre „Dragoste“ — si anume in partea
I a cuventarii mele voiu aratá eum trebuie se iubiti
pre Ddieu; — ér in a II. cum trebuie se iubiti pre
deaprópele vostru. Dómne! cel'a ce intindi radiele
luminei preste totu pamentulu si-lu incaldiesci pre
elu de a poté resari plantele sedite in trensulu:
insu-ti luminéza si fà roditóre si inimele acestoru
credintiosi spre a poté cuprinde marirea ta, dà-mi
Dómne si mie pecatosului potere ca se potu vesti
cuventulu teu celu descoperitu in *Evangelia* si a in-
dreptá pre mai multi pecatosi intru voi'a ta!

Deci până voi euventá despre cele spuse ve rogu se fíti cu ascultare. . .

I. A! Antai'a si cea mai de capetenia datorintia crestinésca este a iubi pre Ddieu, pentru-cá Ddieu este dragostea si bunulu celu mai desevisitu, dela „Elu“ avemu esistinti'a nóstra, „Elu“ ni-a datu minte cu carea se potemu cuprinde ce este bunu si ce e reu, cu mintea dar aflamu cá noi lui Ddieu suntemu datori cu multumire, si pentru binefacerile lui se-lu marimu si selu iubimu. Pe campia fiindu, de veti privi in giurulu vostru veti observá cum paserile din diori de dia până sér'a sbóra inaltiendu-se de pre pamentu susu in aeru, neinctatu marescu prin cantarile loru melodiose pre Tatalu, carele este in ceriuri, — cauta-ti in giurulu familiaru la fiii ascultatori cu ce dragoste se alipescu de parintele loru trupescu, care lucréza si se ostenesce pentru crescerea loru si ve-ti aflá urmele iubirei cei adeverate, asia feliu de iubire se cade se aveti si voi ca crestini si ca madulari a-i bisericei lui Christosu cáci iubirea cea adevrata este lucéferulu dreptatii, ce luminéza inimile crestiniloru si-i conduce pe carier'a mantuitoare. „Pre Ddieu trebuie iubitu din tóta virtutea si cu totu eugetulu dice Luc'a Evangelistulu C. 10. V. 27. dar se cercamu din temeiu candu iubimu noi in astfeliu de modru pre Ddieu? atunci, candu din inima dámu multimita lui Ddieu, cercetamu sant'a biserica facemu rogatiuni din inima ferbinte cátra Tatalu cerescu si voi'a nóstra o indreptamu numai intru sevirsirea fapteloru bune; acest'a este modrulu prin care iubimu pre Ddieu, cáci celu ce implinesce tóte aceste, acel'a a plinitu dragostea, a facutu fapte aducetóre de viétia s'a apropiatu de Ddieu; pentru cá a facutu din destulu legei iubirei.

Crestinulu in acarui inima s'a salasluitu iubirea cea adevrata si din eugetu curatu cátra Ddieu, la acela i-sunt indemana midilócele spre a dobendi fericeia cea vecinica spre a se apropia de Tatalu, ca fiulu ascultatoriu de parinte, sufletulu acelui'a se odihnesce in léganulu fericeiei eterne: „*remane intru Ddieu si Ddieu intru elu;*“ cáci asia dice Apostolulu: „*Dragostea este plinirea legei, si cáci Ddieu este dragoste, si care remane in dragoste remane intru Ddieu si Ddieu intru elu.*“ Din contra crestinulu, carele nu iubesece pre Ddieu dupa prescriesele legei; ei mai multu se pléca spre iubirea celoru materialnice ale lumei acesteia, ce sunt oprite ale iubi, dupa cum dice St. Ioanu C. 1. V. 15. „*Se nu iubiti lumea nici cele ce sunt in lume,*“ unulu ca acel'a cade din grati'a tatalui

cerescu si se face mostenitoriu muncei iadului; cáci dupa ce s'a stensu iubirea din anim'a lui s'a salasluitu acolo sementi'a pecatelor aducetóre de osenda, cunoscenti'a lui e persecutata de o frica nespusa, se cutremura candu si-aduce aminte de infricosiatulu judetiu, mintea i-se intuneca de ceati'a faradelegiloru facute, si-perde védi'a ce o a avutu mainainte si in fine cade din starea sa cea marétia precum a caditu odinióra stramosulu nostru Adamu din starea nevinovatiei. De vomu frundiari cu deamaruntulu Istori'a bisericesca aflamu nenumerate dovedi ale iubirei din inima adevrata cátra Ddieu si cu uimire ne oprimu la citirea aceloru: cum crestinii cei de demultu pe timpulu góneloru erau persecutati de imperatii pagani, dieci de seeli au suferitu sub jugulu paganismului ma nu erá destulu suferintiele ei si móрте — sute de mii — au primitu pentru Christosu, si cu cátu erau mai tare asupriti si chinuiti de cátra pagani: cu atátu mai tare se intareau in credintia si dragoste cátra Ddieu. Judecati I. A. si spuneti ce vi sioptesce consciinti'a curata?! ce li-a datu loru taria sufletésca de a poté rabdá chinuri ma si móрте? au nu credinti'a cea neadormita si dragostea cea din inima curata? ba asia este iubirea cea adevrata i-a facutu statornici in credintia, ei adeca au iubitu pre Ddieu din tota inim'a din totu sufletulu, cu tóta virtutea si cu totu gandulu: arm'a loru cu care se luptau in contra ostiloru paganesci erá iubirea de Ddieu, carele i-a si scosu din bratiile suferintieloru: cáci inaltiendu-se glasulu crestiniloru asupriti la Tatalu cerescu l'a rogatu din adenculu inimei si Elu a intorsu sórte crestiniloru spre bine a nimicitu poterea paganiloru si asia a sositu primaver'a crestinismului, sórele si-varsá radiiele sale preste ei, inimele loru incepura a inflóri, inimele in florite si-dedera fruptele credintiei si a dragostei insutite si acele frupte suntemu noi crestinii de acum! dreptu acea crestiniloru! pe acésta santa biserica pe acésta santa cruce ve rogu iubiti din inima pre Ceresculu vostru Parinte! cá va veni timpulu, ór'a infricosiatului judetiu candu va trebui se dati séma de cele ce a-ti facutu in lume, nisuiti-ve din tóta virtutea a ajunge in sinulu imperatiei ceriului, a ajunge ca crestini scopulu pentru care sunteti creati: cáci resplat'a ve asepta! — Dupa ce vi graiiu in partea I. a euventarii mele, cum trebuie se iubiti pre Ddieu, urméza dar se ve aratu in partea II. cum trebuie se iubiti pre deaprópele.

A iubi pre deaprópele este a dou'a si asemenea

celel dintăia datorinția creștină; însă înainte de ce voi grai despre ea voiescu a vi aduce înainte exemplul Mantuitorului, carele apriatu a arătat Legiuitorului că cine este deapropoale pre carele trebuie se-lu iubiți. Is. Chr. a disu: *unu omu ărecarele s'a pogoritu din Ierusalimu in Ierichonu, si a cadutu intre talhari, cari desbracandulu pre elu si ranindu-lu s'au dusu lasandu-lu abia viu. Si s'a intemplatu de a trecutu unu preotu ărecarele pe acea cale si vedindu-lu pre densulu l'a trecutu; asiderea si unu Levitu fiindu la acelu locu, viindu si vedindu-lu pre elu, l'a trecutu. Era unu samarineanu mergendu a venitu la elu si vedindu-lu pre elu, i-s'a facutu mila. Si apropiinduse a legatu ranele lui, turnandu untu de lemnu si vinu: punendu-lu pre dobitoculu lui, l'a dusu la o casa de ospeti, si a purtatu grije de elu. Si a dou'a di mergendu si scotiendu doi arginti a datu gazdei si a disu lui: porța-i grija si ori ce vei mai cheltu, intorcandu-me eu ti-voiu da tie. Carele dintre acei trei ti-se pare a fi mai deapropoale celui ce caduse intre talhari; era elu a disu: carele a facutu mila cu densulu era Issusu a disu lui — mergi de fa si tu esiderea.*“ Din acestu exemplu alu Mantuitorului se vede: cumca deapropoale nostru este totu omulu din lumea acesta: pentru ca toti suntemu fiii unui si acelu-i Domnedieu si pentruca avemu numai unulu si acela-si tata care ne hranesce si ne sustiene vietia. Cum trebuie a iubi pre deapropoale? chiaru si luminatu ni arata sant'a Evangelia la Luc. 10—28. unde dice „se iubesci pre deapropoale ca insu-ti pre tine“ si intru adeveru, deca omulu se iubesci pre sine de ce se nu iubesci si pre deapropoale seu, carele este esemenea fiintia ca si elu didita dupa chipulu si asemenerea lui Ddieu; caici acesta este mesur'a dragostei cei drepte: „cate voiti se ve face voue omenii faceti si voi loru asemenea; era ce tie nu-ti place altuia nu face“ dice sant'a scriptura. Si ore este ceva mai frumosu de catu a iubi pre Ddieu si pre deapropoale. La iubirea deapropoalei ne indamna si Apostolulu la Romani C. 13. V. 8. unde dice: „Nimerui se nu fi datoriu fira numai cu a iubi unulu pre altulu; ca celu ce a iubit unulu pre altulu, legea a implinitu.“ Dara se cautamu din adinsu, in ce se cuprinde iubirea deapropoalei? iubirea deapropoalei se cuprinde intru aceea: ca noi vecinulu nostru nu numai se nu-i fimu spre stricare, ci se-i damu mana de ajutoriu si radiamu candu nefericirea lu-incungiuira, se-lu mangaiemu si se-i stergemu lacrimile de pe faci'a lui cea torturata de valurile doreriloru se-lu ajutoramu cu tote cate

ni sunt cu putintia, se-lu aparamu intru necadiurile lui si cu primejdi'a vietii nostre: astfelu de esemple aflamu nenumerate in istoria de vomu scrutata deamenuntulu, asia pe timpul tiranului imperatu Nerone, care redica gona asupra creștiniloru, Melitonu, care era inca in etate forte tenera, pentru ca se scape pre fratele seu din man'a tiranului imperatu, dupa sfatuirea mumei sale, carea-lu indemnata ca se se jertfesci si se mantuesca pre fratele seu si consotii lui. de buna voia ma cu bucuria s'a dusu la locul gatitu spre arderea lui, si sarutandu man'a mumei sale dice: „haru Domnului ca potu se me jertfesci pentru deapropoale si consotii mei; era mum'a lui dice: Domne multumescu-ti, ca mai invrednicitu a pota cresce o floare asia frumoasa creștinatatiei si omenime.“

Vedeti Iub. Asc. cum Melitonu a iubit pre fratele si consotii lui ca insu-si pre sine, asia felu de iubire purtati si voi intru inimile vostre facia cu deapropoale; dar veti intrebata, cum se iubimu noi pre altii, cari pre noi ne urescu si cum se ajutoramu pre aceea, carii noue nu ni-au facutu nici unu bine? da! iubit pre deapropoale inca cu atatu mai tare cu catu elu ve uresce, ca asia elu singuru se se sfiesca de iubirea vostra si se se indrepte; caici insu-si Mantuitorulu Chr. a disu: *iubiti pre vrasimasii vostri si ve rugati pentru cei ce vi facu asuprela.*“

A-ti auditu I. A. ascultatori in partea I-a a cuventarii mele: ca pre Ddieu trebuie se-lu iubit din tota inim'a, din totu sufletulu si din tota virtutea: asiderea in a II. parte cum trebuie se iubit pre deapropoale vostru: dreptu acea imbratisia-ti cu caldura in inimile vostre acesta iubire, caici numai asia veti pota fi partasi vietii cei vecinice si imperatiei gatite pentru cei drepti, despre cari Apostolulu asia dice: *Ochiulu n'a vedutu urechile n'au auditu nici intru inim'a omului nu s'au salasluitu cele ce a gatitu tatalu, pentru cei ce-lu iubesci pre elu.*“ iubirea de Ddieu si a deapropoalei sunt in strensa legatura la olalte legate asia incatu un'a nu pota fi fara alt'a; acesta se adevereste din dis'a Scripturei: „Celu ce iubesci pre fratele seu si pre Ddieu lu-iubesci; era ce-lu ce nu iubesci pre fratele seu, nici pre Ddieu nu-lu iubesci.“

Sunt multi omeni creștini, cari nu iubesci pre Ddieu nu cerceteza sant'a biserica ei petrecu diu'a santita Domnului intralte locuri oprite, pre unii ca aceea voiescu a-i face atenti la judecat'a cea mai de pe urma, unde voru avea se dea sema despre cele ce au facutu, sunt erasi altii carii vedindu pre deapropoale seu in vre o norocire lu-invidiază ma nu e

destulu ci sapa sub elu cum se-lu póta stricá; éra déca se afla deaprópele lui in ceva primejdia, in locu de a-i dá mana de ajutoriu in locu de a-lu mangaiá, si-batu jocu de elu lu-ridu; unii casi aceia se-si aduca aminte de proverbiulu acela; cà: *celu ce sépa grópa altu'a, insu-si cade in trens'a*, si éراسi de dis'a stei scripturi: *Totu celu ce se inaltia smerise-va si totu celu ce se smereste inaltias-va*: „dreptu aceea in tóta diu'a in totu césulu ve aduce-ti aminte de dragostea ce trebuie se o dati lui Ddieu si deaprópelui roganduve: *Dómne a-lu indurariloru dâ-ni potere si viétia spre a te poté mari si iubi din inima ferbinte precum pre tine, asia si pre deaprópele nostru, lumineza-ne mintea nóstra de a poté cuprinde marirea ta, primestene pre noi robii tei intru imperati'a ta; fâ-ne partasi de sentinti'a celoru drepti, carea suna: „Veniti binecumentati parintelui meu mosteniti imparati'a, carea e gatita voue dela intemeierea lumii Aminu.*“

Ceva despre Concordia.

Sentiulu acel'a care resulta in urmarea iubirei reciproce se numesce concordia. aceste doue in asia legatura strensa stau, încatu un'a nu póte fi fâra de alta va se dica se conditionéza imprumutatu. Intieptulu creatore creandu universulu creá si pre omu indiastrandulu cu cele mai frumóse calitati ce-lu inaltia preste tóte fiintiele pamentene. adeca cu minte, voialibera si intielegere ca elu eunoscendu binele si reulu. cel'a se-lu poftésca éra cest'a se-lu incungiure: din aceste insusiri ale sufletului ca totu atâte radie ale mintii si intieptiunei isvorescu iubirea, amicétia, etc; asia dara candu Ddieu. a inspiratu in omu sufletulu. i-a inspiratu si iubirea reciproca séu concordia. acést'a neci se póte trage la indoiala. càci atunci ar' repumná cu intieptiunea si bunatatea lui Ddieu. impregiurarea aceea cà fruptele ei a rareori se-au observatu caus'a este insasi omenimea. carea nu a traitu cu densa: câte esemplu frumóse ni pune nainte Istori'a profana despre popórele cari s'au inchinatu acestei poteri divine. cum Romanii cei betrani prin concordia devenira Domnitorii luméi si cum indata dupa ce concordia a pieritu dintre ei devenira sub jugulu altoru popóre, asia-e. càci dice Salustiu „*Concordia parvae res crescunt, discordia autem magnae dilabuntur*“ Oh! de ar' vrea se pricépa acestu adeveru stranepotii lui Traianu si sei urmedia. atunci intru adeveru amu potea dice cu poetulu „viitoriu de auru romanimea are“ dar' déca petrecemu cu atentiune cele ce se intempla in sinulu natiunei vedemu tocmai

contrariulu, certele si frecările personali si sociali esplótéza cu tóta furi'a asupra, celoru nevinovati, nu-i concordia, nu-i fratietate nu-i nemicu . . . ambitiunea, trufi'a si aroganti'a suntu la culme. cari ca pecate contra intieptiunei morale voru se traga dupa sine pedépsa. O! tempora O! mores, nu-e destulu cà trecutulu cu barbarismulu séu ne au adusu in stare de amortalia, ei adi noi insine se ne sfasiamu unii pre altii.

Natiunea romana incungiurata de atâte eleminte straine neci candu nu-a pretinsu sacrificii dela noi ca adi si déca acele nu voru fi incepiate cu sentiulu concordiei voru remane zadarnice. éta ce dice intieptulu Solomonu in poverbiele sale „*ratacirea filoru ii va omori pre ei si inaintarea celoru neintiepti ii va pierde*.“ dreptu aceea „celu ce are urechi de auditu se audia.“

(mb)

Óre cu azima séu cu pane dospita trebuie se se faca eucharisti'a?

Biserica ortodossa intemeiata pe invetiatur'a cea mantuitoare a lui Cristosu si pe asiediamintele conciliilor ecumenice. totudeuna si in ori ce impregiurari. a remasu credintiósa dogmeloru primitive padindule acele cu scumpetate, ca celu mai santu tesauru ereditu dela insusi Mantuitorulu, si déca cercamu Istori'a ne pune in uimire vedendu plagile ce a avutu de ale suferi inca dela inceputu. atátu dela numerósele secte eretice. càtu si dela Osmanulu pagauu ba inca si dela Crestinii apuseni, cari influintiati de ambitiosii Pontifici ai Romei. sub pretestu ca se elibere pamentulu santu din manile Saraceniiloru. grupanduse in osti cruciate si întórceau spad'a contr'a fratelui ortodosu. si asia in urma faimosulu Balduinu conte de Flandri'a ducele ostiriloru cruciate profitandu de imparachiarile ce donnéau in Constantinopolu se proclamà de imperatu alu cetatii; ce mai trebuia acum: Imperatu Latinu la resaritu, satelitu alu Papei, care eugetá a fi sositu dejá tempulu se-si realizeze odata planulu seu dictandu bisericeii intregi. impunendu-i tóte noiturile dogmatice apusene, dar' indesiertu, càci biseric'a ortodossa dídita fiindu „*pe temeiulu Apostoliloru si alu prorociloru, fiindu Isusu Cristosu insusi piétra cea din capulu unghiului*“*) tóte nisuintiele papale au remasu fâra rezultat.

Nu ni este inse scopulu a face istorieulu bisericeii — aceste le amintiramu numai ca unele impregiurari,

*) Efes. c. 2. v. 20.

din cari a provenitu atâte sischme, cresuri si noi-turi dogmatice in birseric'a crestina — ei a cercá unu punctu dogmaticu unu misteru in care sub chipulu panei si alu vinului, primimu insusi trupulu si sangele lui Cristosu, déca adeca substantia din care se pregatesce sant'a cuminecatura pre langa vinu póte fi azima pre cumu credu apusenii séu numai pane dospita precum facu resaritenii. in ast'a privintia reproducemu dupa „Secolulu“ unu prea interesantu articlu respective disputa intre Ortodosulu Stilianu Vlapopulo si jesuitulu Domeniecu Tecseir'a, tragemu atentiunea preotimei nóstre asupra acestui articlu recomandandulu pentru studiu.

Tóta intrebarea este se scimu, déca sér'a de Joi, candu s'a facutu de càtra Mantuitoriulu nostru cin'a cea tainica, cadea si Pasc'a Evreiloru, precum se intarescu a dice Latini, s'au cà trebuiá se cadia in sér'a de Vineri, precum adeveréza Resaritenii. Càci este vederatu cà déca Pasc'a Evreiloru s'a savarsitu la acea cina, Isusu Cristosu nu putea se intrebuintieze alta pane decâtu azima séu nedospita. Ér déca d'impotriva aceeasi Pasca cadea in sér'a de Vineri ce se lumina spre Sambata, este vederabilu cà la cin'a de Joi nu poté se fia decâtu pane dospita, si fara nici o indoiala din acést'a s'a si mancatu la acea cina. Cuviosia ta citezi in epistola-ti §. 55. cu mare libertate pe Evangelisti si te opui cà toti ne povetuiuescu lamuritu cà cin'a s'a facutu cu azime, încátu nu lasa se mai remana nici vorba macar despre acést'a. Eu aveam, intr'adeveru, totu-de-una in buna opinie iscusintia-ti despre argumentele tale convingutóre, si inca si mai multu esactitatea ta matematica; insa aici me iérta se dieu cà, din nenorocire, ti-a lipsitu si un'a si alt'a. Se venimu in sa la probe séu dovedi si se incepemu dela Ioanu, carele este intimulu discipulu (ucenicu) alu Mantuitoriului.

Mai antaiu de tóte la cap. 19. (st. 13—14) din Evangeliu, Ioanu ni dice cà, candu Pilatu a sieditu pe scaunu, in loculu ce se chiama Pardositu cu pietri ca se judece pre Isusu (éra acést'a negresitu s'a facutu dupa prandiu,) érá diu'a cea d'inaintea Pasciloru. „si érá Vinerea Pasciloru.“ Dar déca pecandu Isusu se aflá in manile Jidoviloru érá ajunulu, adeca diu'a pregatirei pentru Pasci cum poti adeveri, cà pe candu a facutu cin'a, se facuse si Pascile? Si déca atunci nu se facusese inca Pascile cum dicei cà s'a intrebuintiatu azima séu pane nedospita in vreme cà de nevoia nu se putea aflá acolo decâtu pane? Intr'unu cuventu,

déca diu'a a cinci-spre-diecelea din lun'a lui Martiu cadiusese vinerea, diu'a aceea nu se putea numí Vineri (parascheye) adeca pregatire de Pasci ci curatu diu'a de Pasci. Déca dar acést'a se numesce in Evangeliu Vineri séu parascheye adeca *pregatire*, este vederatu, cà numai in sér'a ei ce se luminá spre Sambata, se serbá Pascile in anulu acel'a.

Si cà acést'a este asia, se aduna vederatu din ceea ce adaoga Evangelistulu la st. 31 din sus disulu capu. „Ér Judeii, ca se nu remaie pre cruce trupurile *Sambata* de vreme ce Vineri érá (cà érá mare diu'a Sambetei aceia.) au rogatu pre Pilatu ca se li sdrobésca loru fluerile, si se-ii ridice.“ Vinerea acést'a nu érá numai pregatirea pentru Sambata, ci érá Vinerea Pasciloru, precum ti-a spus'o acum Evangelistulu, si éca pentru ce elu numesce *Sambata* aceea mare diu'a Sambetei, „Cà érá mare diu'a Sambetei aceia.“ adeca pentrucà in *Sambata* aceea cadea Pascile. Acést'a fiindu asia, in diu'a cea d'inaintea ei, edeca Joi, cin'a a trebuitu se se faca cu pane dospita érá nu cu azime.

S'a adusu Isusu dela Anna la Caiafa, si dela Caiafa in Pretoriu: ér candu a ajunsu la scaunulu romanu, insemnéza Evangelistulu ¹⁾ cà se luminase de diua: „si érá diminétia.“ Jidovii ducandu pe Isusu n'au intratu in pretoriu: „si ei n'au intratu in divanu.“ Si pentru ce? pentru-cà in sér'a aceea, a Vinerei, trebuia se serbeze Pascile curati si nespurcati. „ca se nu se spurce ci ca se manance Pascile.“ Nu este dara prea vederatu cà ei trebuia se faca Pascile in sér'a aceea a Vinerei, prin urmare, nu se facusese in sér'a de Joi: prin urmare, nu putea se se faca cu azime.

Dar pentru ce se mai perdemu timpulu in silogismi si in chibdiuri? Vrei o dovada carea se nu primésca nici unu feliu de tagaduire? Acést'a se afla la cap. 23. st. 12. din acelasí Evangelistu. Este adeveratu cà pe candu se gatise acumu cin'a, séu déca vrei si dupa cina, „si cina facandu-se“ Isusu Cristosu a voitu se dea acea mare invetiatura de crestinesca smerenie, spalandu picioarele uceniciloru sei. Insa candu s'a facutu acésta cina, si acésta spalere a picioareloru? Inainte de Pasci „ér mai nainte de prasicu“ dice lamaritu Evangelistulu ²⁾ Mai póte fi altu testu mai curatu, mai limpede, si mai hotaritoriu decâtu acést'a? Asia dar cin'a s'a facutu inaintea prasicului; te rogu se'mi spui cumu s'au potutu aflá azime la acésta cina?

¹⁾ Cap. 18. st. 28.

²⁾ Cap. 13. st. 1—24.

Mai adauga. Isusu aflandu-se la cina a disu lui Iuda că avea se-lu vinda „ce vrei se faci. fă mai in-graba 2.“*) Toti ucenicii, afara de Ioanu. nu pricepu întielesulu acestei vorbe. „că unii socoteau. de vreme ce pung'a o avea Iuda. că dice Isusu lui: cumpara cele ce ne trebuescu de prasniciu 3.“ Insa gandulu acest'a n'ar fi venitu nici odata uceniciloru. déca s'ar fi facutu Pascile. séu déca se facea in ór'a aceea. Nu este dar vederatu că Pascile nu se facusesc inca. si că erá inca aprópe de a se face precum si cadea intru adeveru in diu'a cea de pe urma? Eu nu scituce altu póte se fia mai lamuritu si mai vederat ude câtu acést'a.

Déca Pascile s'aru fi fostu serbatu in sér'a de Joi. talmacesce-mi si-mi spune cum de au prinsu jidovii pe Isusu in aceiasi séra. candu ei dupa lege erau neaparatu qatori se siéda tota diu'a aceea in casa: „ér voi nu veti esi ori-cine din usi'a casei vóstre pana diminéti'a 2)“ Cum de l'au restignitu in aceeași di de Pasci candu loru nu li erá iertatu a face nimicu atunci? Cum in acele din urma intr'o di asia de linistita si mare venea Chirineu de la campu? Tóte acestea nu aratu óre de gresita invetiatur'a vóstra?

Jidovii savirsiéu Pascile in nóptea din patru-spre-diece spre cincispre-diece ale lui Martiu. si atunci mancau melulu si panaea cea nedospita séu azimele Era dar vederatu că tóta diu'a din patru-spre-diece mancau panaea dospita. Dar déca. cum pretindu Latinii, cin'a s'a facutu cu azime. urméza de nevoie că a patru-spre-diecelea di se fi cadiutu Joi. ér a cincispre-diecelea. Vineri. Eu insa voiu se-ti aratu că in anulu acél'a Joi'a erá a treispre-diecelea. Vinerea a patru-spre-diecelea. si Sambat'a. candu s'au serbatu Pascile. erá a cincispre-diecelea. Éca ovad'a mea. Toti credemu că santulu Duchu s'a pogaritu la Apostoli in diu'a Cinci-diecimeii: asemenea ér toti credemu supuindu-ne autoritatii Bisericeii si traditiei. că diu'a Cinci-diecimeii. adeca Rusaliile. au cadiutu Duminica. Déca acést'a este adeveratu. precumu nici se cade se ne indoimu. este de nevoie neaparatu ca diu'a a patru-spre-diecelea se fia cadiutu nu Joi ci Vineri, éra Sambata a cincispre-diecelea: căci déca nu o primesci acést'a. cele cincispre-diece de dile nu s'aru mai fi implinindu atunci Sambat'a spre a se serbá Cinci-diecimea (Rusaliile) Duminica, ci Vineri; si prin urmare numit'a diua ar fi trebuitu a se serbá Sambata. Acest'a este unu calculu in fapta. si spre a te incredintiá. fă astu-felu: Inchipuesce-ti că Pascile cadu Vineri sér'a

cum pretindu Resaritenii si numera Sambata una. Duminica doua. inaintandu astu-felu pana la cincispre-diece. si vei vedea că in sér'a de Sambata se implinesce intocmai numerulu prediseloru cincispre-diece de dile. si că prin urmare Rusaliile trebue a se serbá Duminica: din contra inchipuesce-ti că Pascile. adeca a patru-spre-diecelea din Martiu cadu Joi. si incepe a numerá ca mai susu. incepandu de Vineri. si vei gasi negresitu că cincispre-diece de dile se implinescu Vineri si că prin urmare este de nevoia se serbam Rusaliile Sambata. Déca dar Biseric'a a oranduitu a se serbá acést'a di Duminica nu este óre prea vederatu că acést'a a facutu-o pentru că totu-de-una a ténutu de adeveratu că Pascile s'au facutu in sér'a de Vineri?

Corespondintia.

Micalac'a 1. Augustu 1871.

Onorata Redactiune.

Diu'a de 11. Iuliu. ni-a fostu locuitoriloru d'in Comuna Micalac'a. un'a dintre cele mai distinse ale anului 1871. carea ni va fi si in venitoriu de suveniru: pentru că in acést'a di natiunei si bisericeii nóstre de mare importantia. se sfinti o campana de 10. cente facuta si donata sfintei bisericeii. prin acei doi crestini bravi din Comuna. despre carii am mai facutu amintire. in colónele acestui pretiuutu diurnalu: si totu cu asta ocaziune se puse si sfinti pétra fundamentala la edificiuulu scolei locale.

La acést'a solenitate ne felicitá cu presinti'a sa zelosulu. si meritatululu barbatu alu bisericeii si natiunei nóstre. Reverendissimulu Domnu *Ioanu Ratinu*. protopresviterulu Aradului. carele multu contribuí. la realisarea mentionatelor cause. precum si Spectatululu Domnu Vasiliu Paguba protopretorele tractulu aradanu.

Dupa finea sfintei liturgii Reverendissimulu Domnu protopresviteru. insocitu de doi preoti locali. si unu diaconu in ornamentele cele sfinte. naintea stei bisericeii. prin tieremoniile indatinatate si intre durduituulu trascuriloru. sfinti campan'a. la finea sfintireii. insocitu de preoti. si poporu purcesaramu la edificiuulu scolaru. unde se sfinti. si puse pétra fundamentala la edificiuulu scolei; cu carea ocaziune Reverendissimulu Domnu protopresviteru. ténu cuventare poporulu adunatu. precum in meritulu campanei. daruite asia si despre insemnatatea si scopulu scolei. incátu stórsa lacrami de bucurie. din ochii numerosulu poporu coadunatu

* Cap 13 st. 27—3. id. 29.

2 Esod. cap. 12. st. 22.

la acésta festivitate aratandu si invetiandu cu indatinatelor. blande, frumoase, si dulci cuvinte parintesci intr'alte glori'a trecuta a poporului romanu redicata la culme (*si admiratu de tota lumea*) numai prin sciintia si cultura; si d'in contra cumca decaderea lui, jace in nepasarea de cultura si sciintia respective de scóla si érasí cá restaurarea numai prin virtutile stramosiesci castigate in scóla e posibila: oratorandu cá scól'a e ca sórele la unu poporu: cá-ci precum binefacatoriulu sóre. prin radiele-i stralucinde lumineadia suprafatia pamentului o incaldeste si produce nutremantu folositoriu tuturor óspetiloru lui. astu-feliu scól'a dá viétia unui poporu si precum plant'a care de-pururea e sub umbra si nu are parte de dulcele si nutritorele radie ale sorelui. in scurtu se usuca si pieré din numerulu suroriloru sale nu altu-cum unu poporu care jace in de pururea in lene. nepasare. si n'are parte de nutritorele radie ale sciintiei acela totu mereu pieré. se stinge si nici urm'a lui nu se mai scie. Cu de aceste, si alte asemeni esempe folositoare invetià luminà poporulu. care intra urari de fericire lu-felicità cù se traeasca de nenumerate ori.

Dupre cuventare se citi prin Dlu Notariu Comunalu Constante Comlosianu. scrisorea de suvenir. obsigilanduse. se puse la fundamentulu scólei carea cu alta ocazie mi-voiu luà libertate a o comunicà cu on. Redactiune.

In fine, se intonà prin corulu locale care e in numeru de 30. tineri. bine deprinsi in cantarile bisericesci si nationale. „*Imosulu Natiunali.*“

Lumineadiate! Lumineadiate! noule „*Poporu*“ cá a Dlui marirea preste tine a stralucitu Salta Salta! acum si Te bucura „*Romane*“ ér Tu curata „*Natiune*“ veselescete intru inaintarea filorlu Tei apoi „*Descéptate Romane*“ si alte cantari Nationale.

Si din acelu incidentu. On. Redactiune. sumu in sperantia cá acestei cause importante in meritulu bisericeii si scolei nóstre. i veti dá locu in rubricelile afaceriloru Domniiloru vóstre cu atátu mai vertosu cáci pretiuitulu diurnalu alu Dvostre in astu-feliu de interese are mentiunea de osebita.

Moise Babescu.

Notariulu Comitetului parochialu.

VARIETATI.

× (*Sentint'a de mórte a lui Christosu.*) Cercula prin diurnale, cá intre documentele de mare pretiu, ce dearsera in palatiulu arhiepiscopescu in Bourger, se afla si originalulu sentintiei de mórte a lui Isusu Christosu.

Acela erá proprietate personale a arhiep. Latour d'Auvergne si suna asia:

„Isusu din Nazaretu, din neamulu jidovescu Iud'a, convinsu de insielatória si seducatoria de poporu precumu si de rebeliune in contra autoritatii ddieesci a lui Tiberiu Augustu imperatu alu romaniloru, si pe bas'a acestei fapte blastematória de Ddieu, dupa persecutare judecatorésca, incepute prin d. nostru Erode, locutoriu imperatescu in Iudea, la mandatulu judecatoriulu Pilatu din Pontu, condamnatu la mórte prin cruce, mane deminétia in a 23. (?) a ideloru (?) lunei lui Martiu (idas suntu numai 8 intr'o luna, e dér' erore R.) petrecutu de unu despartimentu de garda pretoriana se va duce la loculu indatinatu de osenda. — Asia numitulu rege alu jidaniloru va merge pre pórt'a strunea. Toti oficiarii publici si supusii imperatului suntu datoru a sprijini in casu de necesitate esecutarea sentintiei acesteia. Ierusalimu in 23. di a ideloru (?) lui Martiu in an. 783. alu urbei Rom'a. Capel. Homo publicus.“ —

„*Gaz. Tr.*“
* * Presiedintele asociatiunei numite arcolo Cavour din Italia o insinuatú la presiedinti'a camerei representative italiene o petitiune subscrisa de 10,000 cetatieni prin care se cere de urgentia stergerea ordului iesuitiloru.

+ Din Carlovitiu se telegraféza, cá in siedinti'a dela 5. Augustu a congresului serbescu s'a cetitu unu rescriptu alu ministrulu de cultu si instructiune publica, care dechiara, ca alagerea patriarhului, ce va avé locu in dilele acestea, este nelegale si nevalida. Rescriptulu fu pre-datú indatu unei comisiuni speciale spre copiare.

— Prea S. Sa Dlu Episcopu de cateva septemani petrece la scaldile din Carlsbad, pentru restaurarea sanatatii pierduta in urma atátoru agende fatigátore, dorimu din anima ca bunulu nostru Archipastoru cátu mai curendu se se reintórne in midiloculu nostru in deplina-i sanetate.

× In 13 a lunei acestei se supusera esamenulu de cualificatiune urmatorii clerici absoluti: Constantinu Aiudanu Georgiu Morariu, Mihail Sturza, Ioanu Morariu, Alesiu Vesalonu Georgiu Bodea si Iositu Popa cari toti reusira cu resultatu doritu. Un'a numai ni luamu libertate a observá, cá Dnii asesori, cari au onóre de a fi membri in comisiunea esamenitóre, se fie mai punctuali la astfelu de casuri.

[] In Londonu a muritu in 12 l. c. astronomulu John Herschel in etatea de 79 de ani. Elu a fostu uniculu fiu alu renumitulu astronomu Viliam Herschel, continuà cu mare diligintia lucrari astronomice ale parintelui seu. Cu deosebire s'a devotatu ca si tatalu seu in a observá si cercetá stelele duple si multiple. dintre cari pan'acumu sunt aprópe 6000 cunoscute si sciinti'a in acésta sfera ii multiamesece inavutiri importante si extraordinarie. John Herschel a petrecutu patru ani. de la 1834—1838 in Africa la „Capulu bunei sperantii“ pentru a studia emisfer'a sudica a cerului. Resultatele inventiuniloru si studieloru séle si le-a depusu in mai multe opuri pretiósé, cari sunt traduse si in alte limbi straine. Cu ocasiunea incoronarii reginei

Victoria John Herschel fù denumitu baronu; éra in anulu 1844 universitatea Aberdeen l'a alesu de alu iei Lord-Rectore.

= (Diu'a de 15. Augustu 1871.) Acést'a fù diu'a aceea in care romanii din tóte unghiurile Daciei marelui Traianu, se adunara pentru prima data in giurulu osaminteloru sacre ale Eroului „Stefanu celu Mare“ aducendu-i tributulu recunoscintei ce de atátia secli a fostu datu uitarii; dupa cum anuncia o telegrama a „Albinei“ numerulu persóneloru coadunate s'a urcatu la 3000 si dupa cumu relatéza foile din Romani'a in memoria acestei serbatori maratie s'a batutu si medalie de bronzu si argintu cu inscriptiunea: *Putna 15. Augustu 1871. éru pe cea lalta parte: Memoriei lui Stefanu celu Mare. — Rîcnitorii gloriiloru strebune.* Romanii si junimea aradana inca fusera representati la aceea serbatore nationala in persónele dniloru: Mircea B. Stanescu, si Elia Bozganu, asemenea fusera reprezentate damele romane prin o flamura cu inscriptiunea: „Criseana.“

× Dr. Michaelis tramisulu lui Döllinger Joi sér'a in Pesta dela 6—7 óre a tienutu prelegere contra infalibilitatii la care desi nu a asistatu unu publicu numerosu, totusi a fostu celu mai interesatu.

Ce se atinge de tem'a vorbirei sele dupa cum elu o numea: *der Schwindeln der infallibilität.* (seducerea infalibilitatii) o a combatutu cu arguminte atátu filosofice, canoace, istorice câtu si cu arguminte din sant'a scriptura, si indecursulu vorbirei fù intreruptu de aplause entusiastice.

☞ Cătra Domnii abonati ☜

Dejá percorseramu jumetate de anu cu edarea foiei „Speranti'a“ publiculu cetitotiu se va fi potutu convinge din deplinu, despre chiamarea unei foi bisericesti mai alesu in tempulu presinte, precum si despre aceea cum a corespunsu foi'a nóstra acestei chiamari. intru adeveru e edata de o junime acareí poteri inca-su fragede, si carea inca e mai dedata a primi instructiune decâtu a dá, dar' basata pe bunavointi'a si spriginulu On. publicu, cu abnegare, a inceputu reedarea ei, si inteprinderea nóstra se facú posibila prin DVóstre Dloru abonati! dar' candu intraramu in semestrulu alu II abia a 3 parte si reinoira abonamentulu pelanga aceea restantiele din semestrulu primu precumpenescu spesele de pe alu doile, rogamu dar' cu tóta seriozitatea pre toti acei abonati cari inca nu-au respunsu pretiulu de abonare, se bine voiésea alu de-

purá. asemenea rogamu si pe acei domni cari voiescu a primi foia nóstra se grabésca cu renoirea abonamentulu, ca astfeliu se ne scimu orientá in privintia tiparirii esemplarielor.

Nu numai credemu cà Dnii abonati ne voru implini dorinti'a ei suntemu de firma sperantia cà si alti Dni cari a cunoscintia despre acést'a foia unic'a bisericésca pana acuma la Romani ciscarpatini nu voru pregeta a-ni dá sucursulu loru ca astfeliu se potemu si macar câtu de mici lucratori in vi'a Domnului.

Redactiunea.

Pentru redactiune: **Mihaiu Sturz'a.**

Insciintiare.

Subscrisulu amu onore a aduce la cunoseinti'a p. t. comitete pentru administrarea afaceriloru bisericesci, precum si la cunoscinti'a antistiloru comunali si, prin dinsii, la a tuturour comunitátiloru. cà de mai multi ani incóce representu pre cele mai mari fabrice d'in tiera si d'in strainetate cu **campane** (elopote) si **requisite bisericesci** de totu feliulu. Cu aceste obiecte am servitu si episcopatululu romanu gr. or. d'in Aradu, precum si mai multoru comunitáti: Vilagosiu Cuvinu Micalaca etc. pre langa pretiurile cele mai moderate. Informatiuni despre acést'a se potu primi de la notariatulu episcopescu. Campane vechi, cari nu se mai potu folosi, se potu schimbá prin altele noue. Pentru campanele noue, atátu pentru calitatea buna si solida, câtu si pentru sunetulu armonicu, pre langa una intrebuintiare regulata, subscrisulu garantezu in numele fabricei pre tempu de **diece ani**. Sume mai mari, pre cari comunitátile nu le voru poté respunde de-odata, primescu a se solvi si in rate.

Afare de campane si requisite bisericesci potu servi dupa placu si cu cele mai bune si nou construite **pumpe pentru stingerea focului**, precum si cu **casce sigure contr'a focului si a spargerii**, cu **locomobile, masine de treerat** s. a.

In sperantia, cà p. t. comunitáti me voru onorá cu comisiuni, me subseriu.

respectuosu,

E. Moskovits.

Depositu pentru Ungari'a si Transilvani'a Aradu, strada, Br. Eötvös József nru 10.